

Analiza dosežkov poskusnega preverjanja znanja v 3. razredu iz slovenščine

Državni izpitni center

Državni izpitni center
2023

Analiza dosežkov poskusnega preverjanja znanja
v 3. razredu iz slovenščine

Avtorji: *dr. Lara Godec Soršak, Vanja Jovičević, Mladen Kopasić, dr. Nina Novak, dr. Alenka Rot
Vrhovec, Erika Vitez*

Izdal: *Državni izpitni center*

Računalniški prelom: *Peter Škrj*

KAZALO

Poročilo o poskusnem preverjanju znanja slovenščine v 3. razredu OŠ 2023	4
Osnovni statistični podatki	4
Dosežki po spolu in regijah	5
Analiza dosežkov po postavkah v specifikacijski tabeli	9
Rezultati ankete učiteljev	9
Sklep	10

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Osnovni statistični podatki	4
Preglednica 2: Porazdelitev dosežkov pri slovenščini po regijah, 3. razred	6
Preglednica 3: Specifikacijska tabela, slovenščina, 3. razred	7

KAZALO SLIK

Slika 1: Primerjava dosežkov po spolu pri slovenščini, 3. razred	5
--	---

Poročilo o poskusnem preverjanju znanja slovenščine v 3. razredu OŠ 2023

V preizkusu za poskusno preverjanje znanja slovenščine v 3. razredu OŠ 2023 je bilo izhodiščno besedilo slovenska ljudska pravljica *Zlato Kralja Matjaža*, ki jo je priredila Anja Štefan in je bila objavljena v knjigi *Zlata Čebelica: Najlepših petdeset* (1999).

V testu je bilo 12 nalog različnega tipa in različnih zahtevnostnih ravni. V skladu z učnim načrtom za slovenščino so naloge preverjale učenčevo zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil in zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih ter učenčevo literarnovedno znanje.

Osnovni statistični podatki

Poskusno preverjanje iz slovenščine za 3. razred je potekalo 27. marca 2023. Osnovni statistični podatki so prikazani v spodnji preglednici.

Preglednica 1: Osnovni statistični podatki

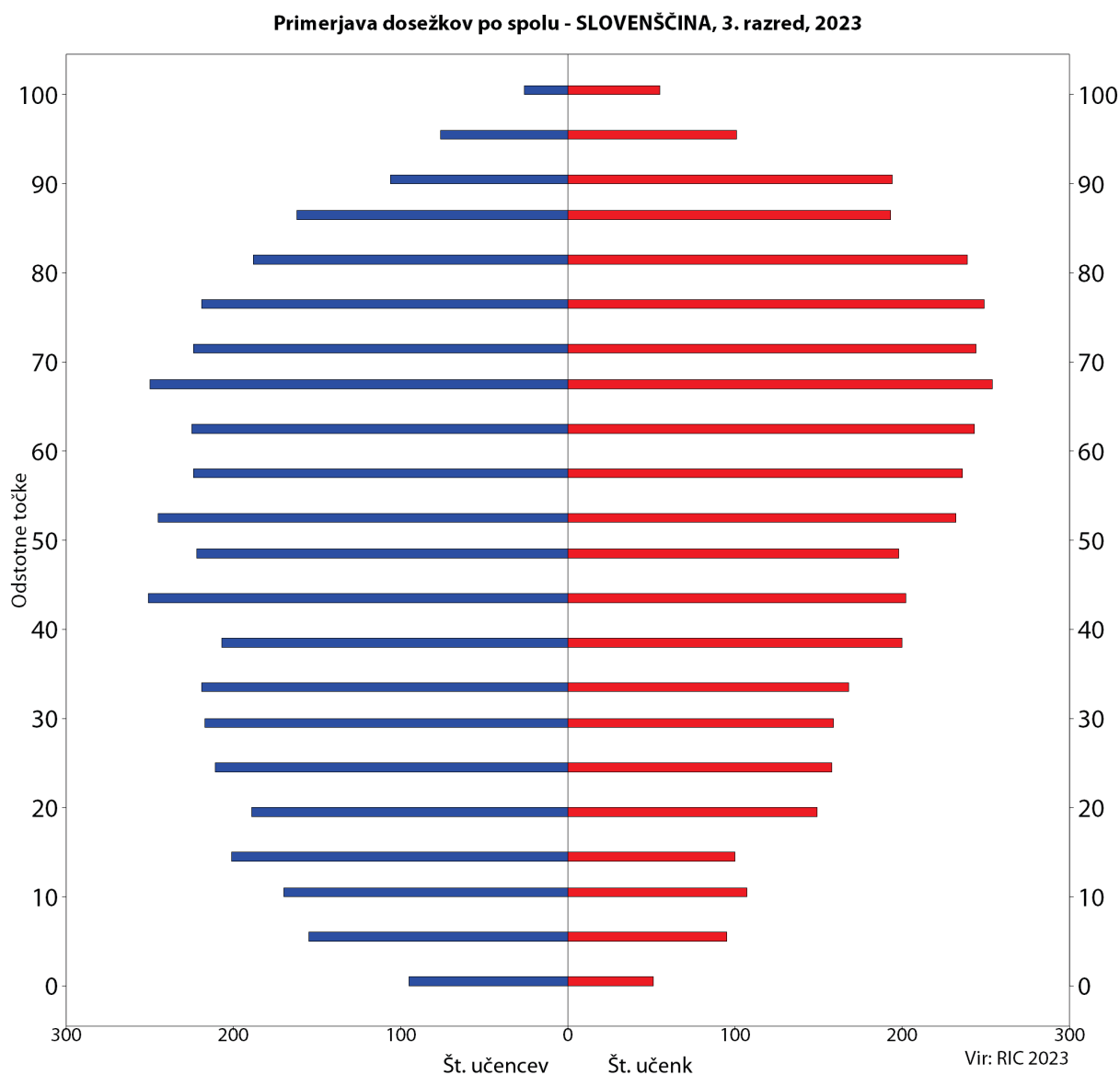
Število učencev	7.973
Število postavk	13
Možne točke	21
Povprečno št. točk	10,63
Povprečno št. odstotnih točk	50,61
Standardni odklon odstotnih točk	26,07
Indeks težavnosti	0,51
Indeks zanesljivosti	0,83

V poskusnem preverjanju znanja slovenščine v 3. razredu so sodelovale 203 osnovne šole, tj. 44,52 % vseh osnovnih šol. Preizkus je reševalo 7.973 učencev. V povprečju so dosegli 50,61 odstotne točke oz. 10,63 točke. Vse možne točke je doseglo 81 učencev (1,02 %). Indeks zanesljivosti testa je bil 0,83.

Dosežki po spolu in regijah

Na sliki 1 so prikazani dosežki učencev in učenk glede na spol.

Slika 1: Primerjava dosežkov po spolu pri slovenščini, 3. razred

Primerjava dosežkov po spolu kaže, da so bile učenke tudi letos uspešnejše od učencev. Kot pretekla leta je več učenk kot učencev doseglo višje število točk, to je vidno predvsem pri dosežkih od pribl. 80 odstotnih točk dalje. Tudi najvišji delež točk je tako kot lani doseglo več učenk kot učencev. Pri dosežkih do pribl. 40 odstotnih točk velja nasprotno – nižji delež točk je doseglo več učencev kot učenk.

V preglednici 2 so podatki o dosežkih po regijah.

Preglednica 2: Porazdelitev dosežkov pri slovenščini po regijah, 3. razred

REGIJA	Povprečje	Standardni odklon	Število učencev	Število šol
Gorenjska regija	55,27	25,52	566	11
Osrednjeslovenska regija	53,18	26,04	1655	29
Primorsko-notranjska regija	52,51	24,58	180	7
Podravska regija	51,20	26,81	1459	42
Pomurska regija	51,11	26,17	584	26
Jugovzhodna Slovenija	50,84	26,27	681	15
Koroška regija	49,30	24,56	243	7
Goriška regija	49,19	23,28	416	13
Savinjska regija	48,51	25,93	884	21
Obalno-kraška regija	47,15	26,33	494	12
Zasavska regija	45,64	25,29	310	6
Posavska regija	45,63	26,31	501	14

Povprečni dosežek učencev je bil v šestih regijah nad skupnim povprečjem, pod njim pa prav tako v šestih. Najnižji povprečni dosežek so dosegli učenci Posavske (45,63) in Zasavske regije (45,64), najvišjega pa učenci Gorenjske (55,27) in Osrednjeslovenske regije (53,18). Razlika med povprečnim dosežkom najnižje (Posavske) in najvišje uvrščene regije (Gorenjske) je 9,64 odstotne točke. Ob tem je treba upoštevati dejstvo, da se šole k izvajanju poskusnega preverjanja prijavijo prostovoljno in pri tem ne sodelujejo vse.

Specifikacijska tabela preizkusa znanja

Preglednica 3: Specifikacijska tabela, slovenščina, 3. razred

UB: Slovenska ljudska pravljica: *Zlato kralja Matjaža* (Priredila Anja Štefan.)

NALOGA	TOČKE	ZMOŽNOST		STANDARD	STROKOVNI IZRAZI	TASKONOMSKA STOPNJA
		IZPIS ZMOŽNOSTI IZ UN		Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da:		
<u>1</u>	1	ZMOŽNOST SPREJEMANJA UMETNOSTNIH BESEDIL	doživljanje, razumevanje in vrednotenje um. besedila	pove, kdo je glavna književna oseba (UN, str. 50)	književna oseba (UN, str. 19., 1. VIO)	razumevanje
<u>2</u>	1	ZMOŽNOST SPREJEMANJA UMETNOSTNIH BESEDIL	doživljanje, razumevanje in vrednotenje um. besedila	pove, kdaj se zgodba dogaja (UN, str. 50)		razumevanje
	1	RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI				znanje uporaba
<u>3</u>	2	ZMOŽNOST SPREJEMANJA UMETNOSTNIH BESEDIL	doživljanje, razumevanje in vrednotenje um. besedila	pove, kje se zgodba dogaja (UN, str. 50)		razumevanje
<u>4</u>	2	ZMOŽNOST SPREJEMANJA UMETNOSTNIH BESEDIL	doživljanje, razumevanje dogajanja	odgovarja na vprašanja o vsebini (UN, str. 51)		razumevanje
<u>5</u>	1	ZMOŽNOST SPREJEMANJA UMETNOSTNIH BESEDIL	zmožnost predstavljanja književne osebe	pisno izrazi domišljjsko predstavo književne osebe (UN, str. 50)		sinteza
<u>6</u>	1	ZMOŽNOST SPREJEMANJA UMETNOSTNIH BESEDIL	doživljanje, razumevanje dogajanja	odgovarja na vprašanja o vsebini (UN, str. 51)		razumevanje
<u>7</u>	1	ZMOŽNOST SPREJEMANJA UMETNOSTNIH BESEDIL	doživljanje, razumevanje in vrednotenje um. besedila	odgovarja na vprašanja o vsebini (UN, str. 51)		razumevanje
<u>8</u>	1	ZMOŽNOST SPREJEMANJA UMETNOSTNIH BESEDIL	doživljanje, razumevanje dogajanja	pove, zakaj se je kaj zgodilo (UN, str. 50)		razumevanje
<u>9</u>	1	ZMOŽNOST SPREJEMANJA UMETNOSTNIH BESEDIL	doživljanje, razumevanje dogajanja	odgovarja na vprašanja o vsebini (UN, str. 51)		razumevanje
<u>10</u>	2	ZMOŽNOST SPREJEMANJA UMETNOSTNIH BESEDIL	doživljanje, razumevanje dogajanja	odgovarja na vprašanja o vsebini (UN, str. 51)		razumevanje

11	2	LITERARNOVEDNO ZNANJE		pozna , razume in uporablja temeljne literarnovedne izraze , določene z veljavnim UN (UN, str. 51)	pravljica (UN, str. 19, 1. VIO)	uporaba
12	3	ZMOŽNOST TVORJENJA BESEDIL O UMETNOSTNIH BESEDILIH IN OB NJIH	prepoznavanje, doživljanje, razumevanje in vrednotenje pravljice	piše nadaljevanje pravljice (UN, str. 50)		sinteza
	2	RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI				znanje uporaba
Skupaj točk	21					

Iz specifikacijske tabele je pri posamezni nalogi razvidno, katero zmožnost oz. kateri standard znanja naloga preverja in na katero taksonomsko stopnjo spada.

Analiza dosežkov po postavkah v specifikacijski tabeli

Kot najmanj zahtevni sta se izkazali nalogi 1.08 in 1.07. Pri nalogi [1.08](#) (IT = 0,85; ID = 0,45) so morali učenci povezovati povedi o vsebini pravljice. Pri nalogi [1.07](#) (IT = 0,77; ID = 0,28) pa so morali med štirimi ponujenimi odgovori izbrati pravega o počutju deklice. Predvidevamo, da je na uspešno reševanje obeh nalog vplival tudi tip naloge.

Kot najzahtevnejša se je izkazala naloga [1.11](#) (IT = 0,30; ID = 0,49). Naloga je preverjala literarnovedno znanje učencev, in sicer so morali ti prepoznati tri značilnosti pravljice, ki so v izhodiščnem besedilu. Naloga je dobro ločevala med uspešnimi in manj uspešnimi učenci. Te naloge tudi ni reševal največji delež učencev (22,4 %). Učencem je bila zahtevna še naloga [1.09](#) (IT = 0,38; ID = 0,41), pri kateri so morali napisati tri podatke o videzu Kralja Matjaža. Postavka [1.12 B](#) (IT = 0,34; ID = 0,60) pa je ponovno pokazala, da imajo učenci težave s tvorjenjem jezikovno pravih povedi in da naredijo manj jezikovnih napak tisti učenci, ki tudi sicer uspešneje rešijo preizkus.

IT ostalih nalog je bil 0,46–0,66. ID (0,38–0,65) vseh nalog je bil primeren, kar pomeni, da so naloge dobro ločevale med uspešnimi in manj uspešnimi učenci. Nekoliko nižji je bil le pri dveh nalogah. Pri nalogi 1.07 je bil ID = 0,28. Ker je bila naloga izbirnega tipa, je možno, da so jo učenci reševali z ugibanjem. Pri nalogi [1.01](#) (IT = 0,52; ID = 0,24) pa so morali učenci napisati, kdo je glavna književna oseba. Glede na vrednost ID so (ne glede na siceršnjo uspešnost reševanja preizkusa) napačno sklepali, da je to Kralj Matjaž namesto deklica. Predvidevamo, da jih je zavedel naslov pravljice.

Zadnje, tvorbnne naloge ni reševalo 17,7 % učencev, kar pomeni, da jim je mogoče zmanjkalo časa ali da so se izognili nalogi, pri kateri je bilo treba samostojno tvoriti krajše besedilo.

Rezultati ankete učiteljev

V anketi o poskusnem preverjanju znanja slovenščine v 3. razredu je sodelovalo 163 učiteljev. Mnenje anketiranih učiteljev o primernosti dolžine izhodiščnega besedila je deljeno, a večina vseeno meni, da je bilo ravno prav dolgo (53 %). Veliki večini učiteljev se je zdela pravljica primerno zahtevna (82 %), so pa nekateri komentirali, da je bilo izhodiščno besedilo za nekatere učence prezahtevno, predolgo in/ali težko razumljivo. Nekateri (5,5 %) menijo, da je učence zmedlo, saj že poznajo legendo o Kralju Matjažu, v kateri se mu okoli mize ovije brada, ne brki, trije učitelji pa so napisali, da je bila zavajajoča ilustracija. Razumljivo je, da obstaja več različic ljudskih pravljic, in pomembno je bilo natančno in pozorno branje izhodiščnega besedila z razumevanjem. Ilustracija pa je del pravljice, kot je bila objavljena v knjigi, in skupaj z besedilom predstavlja umetniško celoto. En učitelj je predlagal, da bi učencem besedilo prebrali ali jim predvajali posnetek. To ni uresničljivo, ker naj bi bili učenci ob koncu 3. razreda sposobni sami z razumevanjem prebrati izhodiščno besedilo, poleg tega bi lahko učitelj s svojim branjem in interpretacijo vplival na razumevanje učencev. Dva učitelja sta pohvalila izbiro besedila.

Glede zahtevnosti preizkusa je bilo prevladujoče mnenje učiteljev, da je bil preizkus primerno zahteven (72 %). Večina učiteljev meni, da so imeli učenci dovolj časa za reševanje (56 %). Njihovo mnenje potrjuje tudi dejstvo, da delež učencev in nalog, ki jih učenci sploh niso rešili, ni visok, zato menimo, da test ni bil preobsežen oz. da so imeli učenci ravno prav časa za reševanje.

Veliki večini učiteljev se zdi, da so bila navodila za reševanje nalog primerna (93 %), prav tako se jim zdijo ustrezni tipi nalog (97 %). Večini učiteljev se nobena naloga ni zdela prezahtevna (80 %), nihče pa tudi nobene ni izpostavil kot premalo zahtevne. Največ tistih, ki so označili, da se jim je katera naloga zdela prezahtevna, so kot taki izpostavili 9. in 11. nalogo.

Večina učiteljev ni imela težav pri vrednotenju preizkusov (83 %). Zahtevnejši za vrednotenje sta se jim zdeli 9. in 12. naloga. Nekateri so izpostavljali kot pomanjkljivost premalo natančna navodila za vrednotenje 12. naloge in to, da se ne vrednoti jezikovna pravilnost pri več/vseh nalogah. Večina učiteljev se je strinjala s točkovanjem nalog (82 %), bi pa spremenili točkovanje pri 9. nalogi, pri kateri je učenec dobil točko le, če je napisal vse tri zahtevane podatke. Večina tistih, ki se ne strinjajo s točkovanjem nalog, predlaga, da bi se vsak posamezen odgovor ovrednotil z 1 točko ali da bi se kot pravilne upoštevalo tudi delno pravilne, tj. ne povsem popolne, natančne odgovore. Prav tako so omenjali vrednotenje jezikovne pravilnosti pri več/vseh nalogah. Posamezna učitelja sta predlagala, da

bi vrednotenje potekalo elektronsko in da bi se preverjanje izvedlo konec maja ali v začetku junija, verjetno zato, ker z učenci še niso predelali vse snovi (npr. značilnosti pravljic).

Sklep

Glede na statistične podatke menimo, da je bil test primerno zahteven in primerno obsežen. Vseboval je primerne in raznovrstne naloge glede tipa nalog in zahtevnostne ravni, prav tako so naloge preverjale različne standarde v skladu z učnim načrtom za slovenščino. Mnenje anketiranih učiteljev tudi kaže, da se jim preizkus zdi primerno zahteven in obsežen, prav tako se jim zdijo primerne naloge in tudi z vrednotenjem nimajo težav. Statistični rezultati preizkusa in ankete učiteljev potrjujejo, da se je preizkus iz slovenščine dobro uveljavil in bi ga bilo smiselno vpeljati v vse osnovne šole.

Podobno kot predlani predlagamo, da naj učitelji pri pouku navajajo učence na natančno branje z razumevanjem in jih spodbujajo k odgovarjanju v celoti, tj. k čim natančnejšim in popolnim odgovorom. Pogovor ob umetnostnem besedilu naj zajema vprašanja različnih ravni, tj. od lažjih k težjim, ter vodi učence k sintezi in povezovanju literarnovednega znanja s konkretnim besedilom. Obravnava umetnostnega besedila naj vključuje tudi samostojno tvorjenje krajšega (poustvarjalnega) besedila, pri čemer naj učitelji spodbujajo učence tudi k temu, da so ti pozorni ne le na vsebino tvorjenega besedila, ampak tudi na jezikovno pravilnost povedi, in to naj velja za tvorjenje besedil pri katerem koli učnem predmetu, ne le pri slovenščini. Prav tako predlagamo, da naj učitelji pri vseh predmetih na različne načine spodbujajo razvijanje poimenovalne zmožnosti (razvijanje besedišča) in branje.

Primerjava rezultatov s prejšnjimi leti ni mogoča oz. ne bi bila povsem verodostojna, ker so preizkusi sestavljeni ob različnih izhodiščnih (neumetnostnih ali umetnostnih) besedilih, prav tako so v preizkusih različne naloge, s katerimi preverjamo različne standarde. Treba je tudi upoštevati, da poskusno preverjanje ni obvezno in v njem ne sodelujejo vse šole. Ob morebitni uvedbi obveznega preverjanja predlagamo, da bi se učiteljem omogočilo elektronsko vrednotenje preizkusov.

ZLATO KRALJA MATJAŽA

Slovenska ljudska pravljica

Priredila Anja Štefan

Ilustrirala Suzana Bricelj

Nekoč je živela revna deklica, ki ni imela ne očeta in ne matere. Čisto sama je skrbela zase. Pa se je zgodilo, da ji je ravno na zadnji dan starega leta zmanjkalo dračja.

»Do gozda stopim,« si je rekla. »Nekaj suhih vej bom že našla, da podkurim z njimi.«

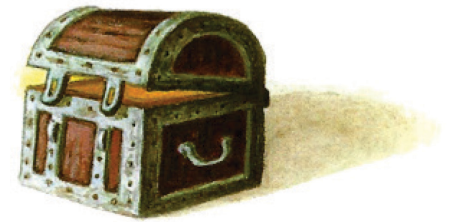
In se je odpravila v gozd.

Hodi, hodi, pobira dračje – pa pred seboj kar naenkrat zagleda veliko votlino.

»Čudno,« si reče deklica. »Tako velika votlina, pa je nisem opazila še nikoli. Le kaj je v njej?« Tako radovedna je bila, da je pokukala vanjo. Pa ni videla nič. Zato je stopila naprej in bolj ko je hodila, večja je postajala votlina. Na vsem lepem je deklica pred seboj zagledala mogočno kamnito mizo. Za mizo je sedel velik mož z zlato krono na glavi. Sam kralj Matjaž je bil. Sklanjal se je nad mizo in spal. Tako dolgo je že spal, da so se mu brki že sedemkrat ovili okoli mize: trikrat in trikrat in še enkrat.

»Spi,« si je tiho rekla deklica in previdno stopila dalje. Za kraljem Matjažem je zagledala veliko vojsko, a vsi vojščaki so spali. Ta je slonel ob steni, oni se je naslanjal na konja, ta je ležal na svojem plašču, spet drugi kar na tleh. In nobeden se ni niti malo premaknil. Deklica je gledala njihovo lepo opravo, gledala je njihove zdrave in močne konje, pa se ji je pogled ustavil na kupu sena.

»Glej, no,« si je rekla, »kako nenavadno rumeno seno!« In kdove zakaj se je sklonila, pobrala je šop sena in ga položila v predpasnik. Ko je po njem segla še enkrat, je nehote prijela tudi za konjsko verigo. Čisto počasi jo je položila nazaj, a veriga je vseeno zarožljala tako glasno, da se je stresla cela votlina. Vsi vojščaki so se premaknili. Kralj Matjaž je odprl oči in začudeno pogledal naokrog. Deklica pa je prestrašeno poskočila in stekla iz votline. Šele ko je pritekla do znane poti, si je upala ozreti. In kaj je zagledala? Da ni votline nikjer več. Na njenem mestu se je dvigalo samo ostro sivo skalovje. Zdaj se je šele prestrašila! Tekla je, tekla, čisto do doma. In šele, ko je za sabo zaprla vrata, je začutila, da je njen predpasnik medtem postal čudno težak. Položila ga je na mizo, ga razgrnila in res v njem ni našla sena. Samo čisto zlato se ji je zableščalo pred očmi. Zlato kralja Matjaža.

Seveda so to izvedeli tudi drugi ljudje. Še marsikateri se je trudil, da bi prišel v Matjaževo votlino, pa ni uspelo še nikomur. Kajti vanjo lahko pride le tisti, ki si res želi, da bi se kralj Matjaž spet vrnil. In še to ne vsak. Le tisti pride, ki se pred sivim skalovjem znajde na zadnji dan starega leta, pa še sam ne ve, kdaj in kako. Prav zares.

(Vir: Zlato kralja Matjaža. V: *Zlata Čebelica: Najlepših petdeset*. Ur. A. Ilc. Ljubljana: MK, 1999. 258–263.)

Slovarček:

dračje – suhe veje

oprava – oblačila in obutev

Pozorno preberi izhodiščno besedilo *Zlato kralja Matjaža* in reši naloge.

1. Kdo je glavna književna oseba?

	1
--	---

2. V katerem letnem času se dogaja zgodba?

Pojasni, zakaj tako misliš. Odgovori v obliki povedi.

	2
--	---

3. Napiši tri kraje dogajanja, ki so omenjeni v pravljici.

	2
--	---

4. S številkami (od 1 do 6) označi zaporedje dogodkov iz pravljice.
Dogodek, ki se je zgodil najprej, označi z 1.

___ S senom v predpasniku je stekla iz votline.

___ V votlini je videla kralja Matjaža in vojščake.

___ Deklica je šla nabirat dračje.

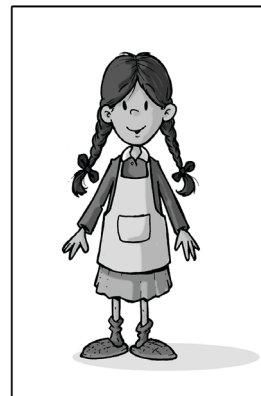
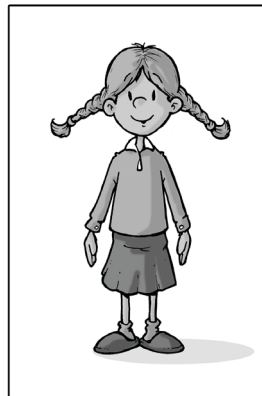
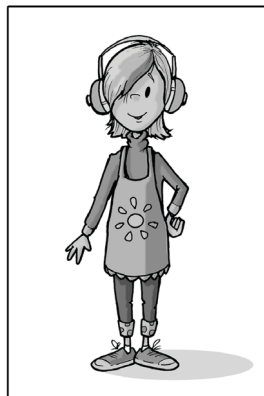
___ Seno se je spremenilo v zlato.

___ Pred seboj je zagledala votlino.

___ Votlina je izginila in pojavile so se skale.

	2
--	---

5. Katera ilustracija ustreza deklici iz pravljice? Označi s kljukico.

Zakaj je ustrezna ravno ta ilustracija?

	1
--	---

6. Preberi trditev in obkroži odgovor.

Deklica je bila že večkrat v votlini.

DA

NE

Pojasni svoj odgovor.

	1
--	---

7. Kako se je deklica počutila, ko je zapustila votlino? Obkroži.

A Pomirjeno.

B Presenečeno.

C Prestrašeno.

Č Veselo.

	1
--	---

8. Kaj spada skupaj? Vsako poved iz levega stolpca poveži z ustrežno povedjo v desnem stolpcu.

Zmanjkalo je dračja.

Kralj Matjaž se je prebudil.

Bila je radovedna.

Pokukala je v votlino.

Veriga je zarožljala.

Deklica je šla v gozd.

	1
--	---

9. Kako je bil videti kralj Matjaž? Napiši tri podatke iz besedila.

- _____
- _____
- _____

	1
--	---

10. Kdo lahko vstopi v votlino kralja Matjaža? Napiši dva pogoja, ki sta omenjena v pravljici.

- _____

- _____

	2
--	---

11. Besedilo je pravljica. Napiši tri značilnosti pravljice, ki so v besedilu.

- _____
- _____
- _____

	2
--	---

